

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Fr. Ioannis Poncii, Corcagia-Hiberni, Ordinis Ff.
Minorvm, Sacræ Theologiæ Lectoris Ivbilati, Olim in
Collegio Romano S. Isidori Primarij Professoris;
Philosophiæ Ad Mentem Scoti Cvrsvs Integer**

Poncius, Joannes

Lugduni, 1659

5. De secunda definitione animæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95688](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95688)

sequeretur, quod per illam particulam non posset facilitari quis ad cognoscendam naturam corporis quod constituitur per animam, ut distinguitur à corpore quod constituitur per formam corporeitatis, posset tamen deservire ad discernendum illud corpus ab aliis corporibus, & in ordine ad hoc poni in descriptione animæ: quæ etiam responsio posset adhiberi à Thomistis ad primam replicam. Deinde posset intelligi per potentiam vitam habentem, illud quod est potens vitam habere in actu secundo absque accessu ullius complementi substantialis, hoc enim modo solum corpus, quod constituitur per animam intrinsece esset potentia vitam habens.

CONCLUSIO V.

86. Melius intelligitur per vitam positam in definitione animæ vita in actu secundo, quam in actu primo.

Probat, quia si intelligatur per corpus quid constitutum per ipsam animam, non recte potest dici, quod sit in potentia ad vitam in actu primo, quandoquidem vita in actu primo sit ipsamet anima; sicut non bene diceretur ignis esse in potentia ad formam ignis, & homo ad rationalitatem. Si vero intelligatur per corpus altera pars viventis quæ est subiectum animæ, licet verum sit, quod illud sit in potentia ad vitam in actu primo, tamé vita in actu primo ad quam est in potentia, est ipsamet anima, nec potest intelligi anima, quin intelligatur talis vita, neque talis vita quin intelligatur anima: ergo si describeretur anima per ordinem ad talem vitam, describeretur per ordinem ad seipsam, aut ad aliquid æque ignotum ac obscurum ac ipsamet, & consequenter definitio esset vitiosa: ergo ulterius melius intelligitur per vitam vita in actu secundo, hoc est operatio vitalis, ex qua colligitur aliquid vivere.

Clara descriptio animæ.

Per hæc explicata manet sufficienter, & prima descriptio Philosophi, & declarata natura animæ, quæ tamen brevissime, & clarissime describi posset dicendo quod sit forma substantialis ratione cuius competit corporibus vivere. Supposito enim conceptu vitæ, per hanc descriptionem poterit facile quis animam distinguere ab omni alia forma, & tolluntur æquivocationes, quas pati potest communis descriptio præmissa, quæ tamen, quia communis, usurpanda, & explicanda erat.

QVÆSTIO V.

De secunda definitione Animæ.

Secunda definitio hic explicanda est, quod anima sit principium primum quo vivimus, sentimus, locomovemur, intelligimus.

CONCLUSIO I.

87. Hæc descriptio, si copulative sumantur omnia, quæ in ipsa ponuntur, non est bona descriptio animæ ut sic. Hæc est communis, & probatur: quia alias qualibet anima deberet esse principium intelligendi, & consequenter rationalis, quod est absurdum. Probat sequela, quia si anima ut sic esset principium intelligendi, qualibet anima deberet esse talis; definitio enim animæ ut sic debet convenire omni animæ, sicut definitio animalis ut sic convenit homini & bruto.

CONCLUSIO II.

88. Illa descriptio sufficit ad cognoscendam quamcumque animam, eamque ab aliis formis, quæ non est anima, discernendam, & in hoc sensu est bona.

Probat: quia eo ipso, quo dicitur quod anima sit principium illarum operationum sic, ut quamvis omnis anima non sit principium omnium illarum, nulla tamen illarum ab alio principio primo physico procedat, quæ ab anima; facile potest quis cognoscere quamnam formæ sint animæ, & quamnam non sint. Nec sane credo Philosophum, dum vltus est hæc descriptio, aliud interdixisse quàm hoc. Vnde absolute & simpliciter existimo hanc descriptionem, quomodocumque sumatur, non exactè describere naturam animæ ut sic, sicut nec bene describeretur ratio animalis ut sic, dicendo quod esset substantia corporea, quæ posset sentire, & discurre. Potest tamen ex

illa descriptione colligi descriptio animæ ut sic, dicendo, quod anima ut sic sit forma substantialis, in qua particulariter conveniunt illa forma, quæ sunt principia vivendi, & sentiendi, & loco movendi progressivè, & intelligendi.

Potest etiam describi alio modo dicendo quod sit principium primum physicum, à quo substantia corporea habet vivere, intelligendo per vitam conceptum illum, in quo diximus quæstione prima omnia vivencia creata convenire vniocè.

Quia vero anima est principium primum physicum, à quo habent substantiæ corporeæ vivere, & quia ex communi hominū sensu illa corpora dicuntur vivere, & quæ nutriuntur, & quæ sentiunt, & quæ loco moventur progressivè ex virtute sua intrinseca, & quæ intelligunt; propterea omnis forma, quæ est principium cuiusvis ex his operationibus, est anima; & hoc tantum, ut dixi, Philosophus voluit explicare per prædictam definitionem.

89. Porro quoniam operationes hæc vitales, ex quibus colligitur substantiæ vivere, sunt operationes, quæ requirunt in substantia, à qua procedunt, diversas partes heterogeneas, optime sequitur quod anima, quæ est principium harum operationum debeat esse actus corporis organici, quod corpus potest habere vitæ, seu exigere operationes vitales, & in hoc sensu prior descriptio animæ potest per hanc posteriorem probari, quantum ad illas partes, in qua dicitur quod sit actus corporis organici.

Rursus eo ipso, quo anima sit actus corporis organici potest exercere operationes vitales sequitur quod ipsamet anima sit principium primum physicum talium operationum: nec enim corpus illud organicum habet ab alio principio quam ab anima posse illas exercere; & in hoc sensu potest per priorem descriptionem hæc posterior probari. Vtrique vero definitio, si intelligatur radicaliter, est essentialis, tam bene quàm quæcumque alia, quæ de vlla substantia potest à nobis dari. Intelligitur autem radicaliter, si intelligatur sic, ut velit quod anima sit illa forma, quæ ex natura sua intrinseca petit actuare tale corpus, & principiare tales operationes.

90. Obiicit. Deus est principium primum, quo vivimus, movemur, sentimus, & intelligimus; ergo esset anima, si vltro modo bona esset prædicta descriptio.

Respondeo primo negando antecedens; nam licet dicamur in Deo vivere, non tamen potest dici proprie quod ipse sit principium, quo vivimus.

Respondeo secundo distinguendo antecedens: principium physicum effectivum & extrinsecum; transeat maior: principium intrinsecum formale & essentialis, nego antecedens & consequentiam: quia quando dicitur, quod anima est principium quo vivimus, hoc intelligitur de principio intrinseco, quod sit nobis essentialis.

Dicitur: materia prima nostra est principium intrinsecum & essentialis, quo elicere possumus illas operationes, neque enim sine materia potuissimus illas elicere: ergo illa definitio convenit materiæ.

Respondetur distinguendo antecedens: principium intrinsecum materiale, concedo: formale, nego antecedens & consequentiam.

Dices secundo: forma corporeitatis est principium formale intrinsecum istarum operationum, ad eas enim elicendas concurrunt non minus quam anima: ergo prædicta definitio convenit ipsi, & consequenter non est bona.

Respondeo distinguendo antecedens: principium intrinsecum formale, quod absque alio principio formali superueniente possit sufficere ad illas operationes, nego; quod non possit, concedo, & nego consequentiam: quia quando dicitur quod anima sit principium intrinsecum formale istarum operationum, hoc intelligitur de principio intrinseco formali non requirente aliud principium formale superueniens.

91. Obiicit secundo, ut prædicta descriptio sit aliquo modo bona, nulla forma potest esse principium vltius ex illis operationibus, quæ non sit anima: sed hoc est falsum, quia forma gravium & levium est principium motus localis quo descendunt & ascendunt, & tamen illa forma non est anima: ergo.

Qsq. 2

Respondeo

Respondeo negando minorem, ad cuius probationem dico, quod motus localis, per ordinem ad quem describitur anima, non est motus localis quomodocumque, nec motus localis, qualis est motus gravium & leuium; sed motus localis organicus petens procedere à substantia mediantibus partibus diuersæ rationis, ita ut earum diuersitas inuenit ad illum motum: huiusmodi autem motus localis non competit ulli rei, nisi animatæ, nec ab alio principio intrinseco potest provenire nisi ab anima.

QVÆSTIO VI.

De diuisione Animæ ut sic in quinque genera potentiarum, & quatuor gradus viuientium.

92. **I**N hac quaestione examinabitur diuisio vulgaris animæ ut sic, in vegetatiuam, sensitiuam, & rationalem; & præterea quo sensu sunt quinque genera potentiarum, & quatuor gradus viuientium.

CONCLUSIO I.

Optime diuiditur Anima ut sic tanquam in species realiter distinctas & diuersæ rationis, in animam vegetatiuam tantum, hoc est, illam quæ ultra operationes vegetatiuas, non habet operationes sensitivas ac rationales: & in animam sensitiuam tantum, hoc est, quæ supra vegetatiuas & sensitivas non habet rationales operationes: & in rationalem; quæ scilicet ultra vegetatiuas & sensitivas habet etiam rationales.

Hæc est communis, & patet: quia resera dantur huiusmodi tres species animarum inter se realissime distinctæ, in plantis, brutis, & hominibus; nec vlla prorsus anima assignari potest, quæ non sit aut vegetatiua tantum, aut sensitiva tantum, aut rationalis in sensu iam explicato: sed nihil aliud requiritur ad hoc, ut diuisio illa sit bona: ergo.

93. *Aduertendum autem*, quod non sit diuisio generis in species infimas, quia anima vegetatiua, quæ est vnum ex membris diuidentibus, est genus respectu plurium animarum vegetatiuarum sub se comprehensarum: anima enim vegetatiua cedri & cypressi, sine dubio distinguuntur species; & idem est de anima sensitiva ut sic; siquidem anima ouis & leonis distinguuntur specie. Non est etiam diuisio generis in species subalternas, quia anima rationalis, ut communiter supponitur est species infima. Est ergo diuisio generis in plures species, quarum aliqua est infima, aliqua non est, sicut diuisio animalis in brutum, & hominem.

Quod si placeret alicui hanc diuisionem reducere ad bimembrem, quamuis id non sit necessarium, facile poterit, diuidendo animam, ut sic, in vegetatiuam, quæ scilicet ultra vegetationem non habet sentire, & in sensitiuam, quæ ultra vegetationem habet sentire. Deinde subdividendo animam sensitiuam in eam quæ ultra vegetationem, & sensationem non habet discurre, quæ est sensitiva tantum; & in eam quæ ultra vegetationem, & sensationem habet discurre, quæ est rationalis. Vnde potest dici quod illa diuisio trimembris sit æquiualentem bimembris, quatenus scilicet est facile reducibilis ad bimembrem; sed hoc est parui momenti.

94. *Obiicies primo* membra diuidentia bonæ diuisionis excludere debent se inuicem, ita ut vnum ex illis non possit dici de altero in recto, sicut homo non potest prædicari de bruto, nec brutum de homine: sed anima vegetatiua potest dici de sensitiva, & hæc de rationali, nam sensitiva est etiam vegetatiua, & rationalis est etiam sensitiva, & vegetatiua; ergo illa diuisio non est bona.

Respondeo distinguendo minorem: vegetatiua, quæ est membrum diuidentis huius diuisionis, potest dici de sensitiva; aut sensitiva, quæ est alterum membrum diuidentis potest dici de rationali, nego minorem; vegetatiua & sensitiva abstracta ab his membris & anima rationali, transeat minor, & nego consequentiam. Quod autem vegetatiua, quæ est membrum diuidentis huius diuisionis, non possit prædicari de sensitiva, patet manifestè, quia quæ est membrum diuidentis non est vegetatiua quæcunque, sed vegetatiua tantum in sensu supra explicato: talis

autem anima non potest verè prædicari de sensitiva, & eodem modo discurrendum est de sensitiva in ordine ad rationalem.

95. *Obiicies secundo*: quæ ordinatim ponuntur in aliqua serie per modum superioris, & inferioris, non possent esse membra diuidentia bonæ diuisionis; unde pessimè diuideretur substantia in animal, & hominem: sed vegetatiua anima est superius ad sensitiuam, & hæc ad rationalem: ergo mala est præmissa diuisio.

Respondeo ex dictis distinguendo minorem: vegetatiua tantum, quæ est membrum huius diuisionis, nego: vegetatiua abstracta ab illa & sensitiva, quæ non est membrum huius diuisionis, concedo minorem, & nego consequentiam.

CONCLUSIO II.

96. *Quatuor sunt genera viuientium, quæ à se inuicem sunt separabilia, & ad quæ omnia viuientia reduci possunt ita, ut nullum sit viuens, quod non contineatur sub aliquo genere ex illis.* Hæc est communis cum Philosopho, & patet, quia sunt quædam quæ vegetantur & non sentiunt, nec loco moventur progressiue, nec discurrent, ut sunt Plantæ: quædam vero quæ non vegetantur tantum, sed etiam sentiunt, sed non loco moventur progressiue, nec discurrent, ut conchæ: quædam, quæ rupibus, ac lapidibus adhærescunt, nec vquam ab vno in alium locum progressiue feruntur, licet moueant se localiter quoad partem sui, quando tanguntur: quædam quæ & vegetantur & sentiunt & locomouentur, sed non intelligunt, ut cætera Bruta: quædam denique quæ ultra has omnes functiones etiam intelligunt, ut homines: ergo dantur quatuor huiusmodi genera viuientium. Quod vero non dentur plura, patet: quia non potest assignari aliud genus. Quod autem omnia viuientia ad hæc quatuor genera reducantur, aut sub illis contineantur, patet etiam: quia non potest assignari vllum quod non contineatur.

Aduerte autem hæc quatuor viuientium genera esse propriè dicta genera, si quantum tantum excipias quod est intelligens, nam alia tria continent sub se plures species, quantum vero non comprehendit nisi solos homines, qui sunt omnes eiusdem speciei. Et licet vocentur gradus viuientium, hoc non obstat, quia tales vocantur ex eo, quod conceptus abstracti ab illis possint reperiri in vna & eadem anima, v.g. rationali, quæ habet omnes illas functiones.

97. *Obiicies*. Si darentur quatuor genera viuientium, darentur etiam quatuor genera animarum, & consequenter anima, ut sic deberet diuidi in quatuor animas specie distinctas, & non in tres.

Confirmatur: quia si potest sensitiva non locomotiva haberi, non magis distinguitur vegetatiua à sensitiva, quam sensitiva non locomotiva à sensitiva locomotiva, & consequenter tam bene possunt sensitiva locomotiva, & non loco motiva poni tanquam membra diuidentia animum ut sic, quam vegetatiua, & sensitiva.

Respondetur breuiter, ommissa superflua aliquorum speculatione ad saluandum trimembrem animæ diuisionem, & quatuor membra generum viuientium; concedendo primam sequelam, & negando consequentiam: quia licet posset anima diuidi in tres animas, adæquate, bene explicatis illis animabus diuidentibus, ut supra explicata sunt; hoc non impedit quo minus etiam optime, & adæquate diuidi posset in quatuor membra, modo saluatur distinctio sufficiens membrorum, & adæquatio.

Itaque optime diuideretur anima, ut sic, in vegetatiuam non sensitiuam: sensitiuam non locomotiuiam: sensitiuam locomotiuiam, non rationalem: & rationalem, & similiter optime possent assignari tres tantum gradus, aut genera viuientium, nimirum eorum quæ vegetantur, quæ sentiunt, & quæ intelligunt. Vnde concedo totam confirmationem, nec id est inconueniens.

Quod si non daretur aliquod viuens sensitivum, quod non esset locomotivum, illa quatuor genera viuientium non essent realiter distincta, & si sufficeret distinctio formalis, posset assignari plura genera, posset enim assignari gradus appetentium, nam appetitus elicitus ita arguit vitam,

Bene diuiditur anima in vegetatiuam, sensitiuam, & rationalem.

Quatuor sunt genera viuientium.